

Cerebral Parese-foreningen

Til kunnskapsdepartementet,

Oslo, 26.06.20

Høringsuttalelse – NOU 2019: 23 Ny opplæringslov

CP-foreningen (Cerebral Parese-foreningen) takker for et godt og grundig utvalgsarbeid og muligheten til å kunne gi innspill til forslaget til ny opplæringslov. Vi starter med å gi et overordnet innspill om ASK, deretter kommenterer vi, relativt kronologisk, forslaget til ny lov.

Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

CP-foreningen er svært opptatt av elever som bruker eller har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) og støtter ikke utvalgets *forslag og begrunnelse* om at dagens lovbestemmelser om opplæring av elever med behov for ASK *ikke* videreføres i ny lov. Jamfør kapittel 31 begrunner utvalget dette med å unngå dobbeltreguleringer og at innholdet i ASK-bestemmelsene videreføres i forslag til nye bestemmelser om universell opplæring, individuell tilrettelagt opplæring, fysisk tilrettelegging og personlig assistanse.

Vi er svært bekymret over at utvalget foreslår å ta bort dagens lovbestemmelser: § 2-16, § 3-13 og § 4A-13, altså paragrafer som *eksplisitt* sier noe om elever som har behov for ASK. Ved å ta bort disse paragrafene frykter vi for alvorlige konsekvenser; et dårligere tilbud, en dårligere oppfølging og et svakere rettsvern for en allerede utsatt og sårbar elevgruppe i dagens skole. For elever med CP er dette veldig alvorlig, da tall fra det nasjonale CP-registeret viser at 25 % av barn med CP har utydelig eller ingen tale og følgelig har behov for og rett på ASK.

Det å kunne uttrykke seg språklig er helt *avgjørende* for barns faglige og sosiale fungering og utvikling og muligheten til å kunne opptre likeverdig i klassen og på skolen. Da ASK- rettighetene ble tatt inn i loven i 2012 innebar dette en viktig anerkjennelse av viktigheten av ASK og vår medlemsgruppes mulighet til å kunne delta i skolefelleskapet på lik linje med andre elever. I tillegg medførte dette økt bevissthet rundt behovet og skoleeiere, skoler og lærere har i større grad måttet innhente og utvikle viktig kompetanse. Vi kan ikke risikere at dette viktige ASK-arbeidet går til spille eller har vært forgjeves.

Konkrete forslag til nye lovformuleringer

CP-foreningen samarbeider med ISAAC Norge og i likhet med ISAAC Norge ber vi om nye paragrafer i kapitlene i ny opplæringslov som handler om skriftspråk og språkrettigheter.

Våre konkrete forslag:

a) Kap. 4 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæring

Ny paragraf med følgende overskrift og tekst: «*Opplæring i og på ASK i grunnskolen. Elevar med behov for ASK har rett til bruk av og nødvendig opplæring i og på egne former for ASK*».

b) Kap. 7 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i den videregående opplæringen

Ny paragraf med følgende overskrift og tekst: «*Opplæring i og på ASK i den videregående opplæringa. Elevar med behov for ASK har rett til bruk av og nødvendig opplæring i og på egne former for ASK*».

Bestemmelsen (rettigheten) må innbefatte elever, lærlinger, praksisbrevkandidater og lærerkandidater.

c) Kap. 18 Innholdet i og organiseringa av grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa for vaksne elever.

Ny paragraf med følgende overskrift og tekst: «*Opplæring i og på ASK i grunnskoleopplæring og videregående opplæring for vaksne. Elever med behov for ASK har rett til bruk av og nødvendig opplæring i og på egne former for ASK*».

d) Kap. 10, § 10-11 Opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel og i mobilitet

I likhet med ISAAC Norge ber vi også om at retten til nødvendig bruk av tekniske hjelpemidler blir utvidet til å også gjelde elever med ASK og vi ber om at forslag til paragraf § 10-11 som omhandler opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel og i mobilitet blir endret til: «*Elevar som er blinde, svaksynte eller har behov for alternativt supplerende kommunikasjon har rett til nødvendig opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler...*»

Individuell rettighet

I dag, jamfør § 9-2, knyttes retten til ASK sammen med retten til spesialundervisning. Selv om utvalget har rett i at det ikke nødvendigvis er en sammenheng og at det finnes elever som har behov for ASK, men som ikke har behov for spesialundervisning, mener vi det er viktig at retten til ASK forblir en individuell rettighet. Vi mener at bruk av og opplæring i ASK må utgjøre en rettighet i form av et enkeltvedtak med klagerett og muligheten til å få saken overprøvd av en klageinstans.

Det trengs kunnskap for å vurdere hva som er egnede former for ASK, og hvordan opplæringen skal legges opp. Vi mener det burde ligge en sakkyndig vurdering fra PPT-tjenesten til grunn som klargjør innholdet i opplæringen og hvilken kompetanse

som er nødvendig for å gjennomføre opplæringen. Vi mener også at skoleeier og den enkelte skole må ha et ansvar for tilretteleggingen av undervisningen i og med ASK av kompetente lærere.

Grunnleggende rettighet

Viktigheten av å få kunne uttrykke seg og kommunisere med andre er viktig uansett hvilket område av opplæringsloven vi ser på. Blir elevene fratatt muligheten til bruk av språk og kommunikasjon reduseres også rettighetene til medvirkning, universell opplæring, tilfredsstillende utbytte av opplæringen, trygt og godt skolemiljø osv.

Med andre ord mener vi retten til ASK er helt grunnleggende rettighet, jamfør retten til yringsfrihet nedfelt i menneskerettighetene, FNs barnekonvensjon og FNs konvensjon for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), artikkel 2.

Henvisning til ISAAC Norge

Til slutt, vil vi vise til ISAAC Norges høringsuttalelse, der de meget grundig redegjør for viktigheten av å verne, styrke og fremme rettighetene til elever som har behov for ASK.

CP-foreningen har nylig gjennomført et 2-årig prosjekt om ASK med støtte fra Stiftelsen Dam. I forbindelse med dette prosjektet har vi utarbeidet en temaside om ASK: <https://www.cp.no/om-cerebral-parese/ask/>

Kap. 2 Medverknad, skoledemokrati og skolereglar

§ 2-1 Det beste for eleven

§ 2-2 Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

§ 2-6 Informasjon

CP-foreningen er positiv til at utvalget i større grad enn tidligere foreslår at elevens beste skal legges til grunn for alle handlinger og avgjørelser, samt elevenes rett til medvirkning og informasjon, og at dette blir nedfelt og plassert i §2-1, § 2-2 og §2-6.

Vi vil samtidig understreke viktigheten av at disse grunnleggende prinsippene innledningsvis blir formulert så sterke og konkrete som mulig, da vi oppfatter at utvalget er opptatt av å unngå dobbeltreguleringer og unødvendige gjentakelser senere i lovforslaget. For eksempel foreslår utvalget senere, under kapitel 11 om elevenes skolemiljø, å ta bort formuleringer om barns beste og rett til medvirkning og henviser til de innledende bestemmelsene. Det er viktig at dette ikke, i sum, fører til svekkelse av rettighetene eller rettsvernet.

§ 2-4 Skoledemokratiet

I likhet med mange andre organisasjoner er CP-foreningen skeptiske til at organiseringen av foreldresamarbeid og elevrådsorganisering tas ut av loven og at det skal være opp til skolene selv å organisere skoledemokratiet. Vi frykter at en for stor handlefrihet på dette området vil føre til at mange skoler i praksis dropper å etablere

utvalg som for eksempel driftsstyrer og FAUer. Vi mener det er en fordel om loven sier noe om hvordan skoledemokratiet skal organiseres.

Kap. 3 Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Kap. 6 Rett og plikt til videregående opplæring

CP-foreningen er opptatt av at flere skal fullføre videregående skole og støtter derfor følgende forslag:

- a) en rett til ett år med ekstra tilrettelagt grunnskoleopplæring ved en videregående skole for de som avslutter grunnopplæringen (1.-10. trinn) uten å ha tilstrekkelig opplæring til å få vitnemål (§ 3.1, siste avsnitt) og
- b) en rett til videre opplæring for dem som har «brukt opp» ungdomsretten til videregående opplæring med som ikke har oppnådd studiekompetanse, yrkeskompetanse eller annen planlagt sluttkompetanse (med utgangspunkt i §17-3 Voksenrett.

Vi støtter derimot *ikke* utvalgets forslag (med utgangspunkt i kapittel 29):

- a) at retten til spesialundervisning for lærerkandidater ikke videreføres.
- b) at rett til tilgang til PP-tjenesten for lærlinger ikke videreføres.

Kap. 5 Skyss, leksehjelp, SFO og overgang fra barnehage til skole

§ 5-5 Skolefritidsordning (SFO)

CP-foreningen støtter formuleringene i lovforslaget, blant annet presiseringen om at alle kommuner skal ha et tilbud. Likevel vil vi benytte sjansen til å komme med innspill angående tilbudet om SFO for elever med særlige behov på trinn 1.-7. Vi er fornøye med at denne gruppen har et SFO-tilbud, samtidig har vi fått tilbakemeldinger fra foreldre som sier de får avslag på BPA til barna sine og at kommunene begrunner avslaget med det utvidede SFO-tilbudet. Dette mener vi er uheldig, da i det mange tilfeller er til barns beste å ha en BPA og mulighet til å kunne gå hjem fra skolen, starte lekser, ha mulighet til hvile osv. Det er viktig at familienes skole/hjem situasjon blir vurdert individuelt, da det ikke finnes *en* løsning som passer for *alle*.

§ 5-6 Overgangen fra barnehagen og skolen

CP-foreningen er svært opptatt av overganger og mener gode overganger er helt avgjørende for at barn med CP og lignende funksjonsnedsettelse kommer seg gjennom og fullfører skoleløpet. Vi synes formuleringene knyttet til § 5-6 er for snevre, og vi savner presiseringer knyttet til overgangen mellom barneskole og ungdomsskole i grunnskoleopplæringa og ikke minst knyttet til overgangen til videregående, der man også skifter skoleeier fra kommune til fylkeskommune.

Kap. 10 Universell opplæring og individuell tilrettelegging

Nye begreper

CP-foreningen merker seg at utvalget foreslår nye begreper for å beskrive opplæring i skolen: **universell opplæring** (skal erstatte tilpasset opplæring), **forsterket innsats** (skal erstatte tidlig innsats og intensiv opplæring) **og individuell tilrettelagt opplæring** (skal erstatte spesialundervisning).

§ 10-1 Universell opplæring

Vi merker oss også utvalgets begrunnelse for innføringen av nytt begrep, blant annet at det skal innebære en harmonisering av ulike begreper i ulike lovgivninger. Likevel synes vi universell opplæring er et vanskelig begrep å få tak på. Dette i motsetning til dagens begrep, tilpasset opplæring, som vi oppfatter er et veldig innarbeidet begrep i hele skole-Norge.

Vi forstår det slik at universell opplæring innebærer at opplæringen skal være tilfredsstillende for flest mulig av elevene uten individuell tilrettelegging. Med dette kan få vi få inntrykk av at skolene ikke er pliktet til å tilrettelegge den ordinære opplæringen til den enkelte elev. I likhet med flere andre organisasjoner, blant annet Unge Funksjonshemmede, synes vi dette er uheldig. Det er et stort mangfold blant elevene i dagens skole, elevene har ulike behov og ulike forutsetninger for å lære og mestre. Vi mener at en viss ulikebehandling og individuell tilrettelegging vil være nødvendig for at alle skal oppnå et tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen. Mange elever med funksjonsnedsettelse vil trenge noe tilrettelegging, uten at de ikke nødvendigvis trenger spesialundervisning (individuell tilrettelagt opplæring). I likhet med Unge Funksjonshemmede ser vi ikke at denne elevgruppen er godt nok ivaretatt i utvalgets forslag om universell opplæring.

Konkret forslag:

Vi foreslår derfor at dagens formulering om tilpasset opplæring beholdes i ny lov.

Tredeling av opplæringstilbudet

Utvalget diskuterer flere modeller og synes å foretrekke en modell der målet er å differensiere opplæringstilbudet avhengig av graden av tilrettelegging. Vi er ikke nødvendigvis uenige, men bekymret for at en stegvis modell, der man potensielt prøver ut flere tiltak på veien til et tilfredsstillende læringsutbytte, forsinker prosesser i tilfeller der det er opplagt at elevene trenger individuell tilrettelagt opplæring.

Forsterket innsats

CP-foreningen er positiv til både begrepet og det nye innholdet i begrepet. Det er bra at retten utvides til å gjelde alle trinn. Samtidig så merker vi oss at elever ikke har rett til et enkeltvedtak og dermed har ikke elever og foreldre en mulighet til å klage på vedtaket. Skolene har med denne ordningen stor handlefrihet og vi frykter at denne gruppen, som utvalget selv er inne på blir sårbare med tanke på innsparinger i kommuneøkonomien osv. Hvis dette innføres, er det viktig at konsekvenser av

ordningen evalueres, slik at elever blir tilstrekkelig fulgt opp. Vi er også uenige i at plikten til forsterket opplæring ikke skal gjelde private skoler.

§ 10-2 Plikt til å sikre tilfredsstillende utbytte av opplæringa (aktivitetsplikt)

CP-foreningen er positive til at skolenes plikt til å følge med, melde fra og følge opp klargjøres og sammenfattes i en egen bestemmelse. Men i selve lovforslaget til §10-2 er det kommunen og fylkeskommunen som er ansvarlige for skolene gjennomfører disse delpliktene.

Vi er mener kommunen og fylkeskommunen *ikke* er det riktige «pliktsubjektet», og slik lovforslaget er formulert nå, så forpliktes skolene, rektor og lærerne i for liten grad. Vi mener det er naturlig at kommuner og fylkeskommuner skal ha et overordnet ansvar, men det er viktig at også skolenes ansvar presiseres tydelig.

§ 10-3 Individuelt tilrettelagt opplæring

CP-foreningen vil understreke at vi er svært glade for utvalget foreslår at retten til spesialundervisning skal videreføres, selv om utvalget foreslår endrede betegnelser og endringer i hva rettighetene skal innebære. Vi støtter også nytt forslag til begrep, da vi er enige med utvalget om at «spesialundervisning» kan oppfattes stigmatiserende og litt utdatert.

Vi støtter Unge Funksjonshemmede i at paragrafen kan være tydeligere på at den individuelle tilrettelagte opplæringen skal være inkluderende. Det er for mange elever i dag med spesialundervisning som tas ut av klasserommet og av den ordinære undervisningen. Dette kan få alvorlige konsekvenser med tanke på den enkeltes sosiale deltagelse og mestringsfølelse. Hovedregelen bør derfor være at den individuelle tilrettelagte opplæringen skal foregå i klasserommet. Ved å ta i bruk slike formuleringer, så utelukkes det ikke, at undervisning med utgangspunkt i barnets beste, kan foregå i grupper eller som eneundervisning.

Konkret forslag:

Vi støtter derfor opp om Unge Funksjonshemmedes forslag til tillegg til §10-3:
«Individuelt tilrettelagt opplæring skal som hovedregel bli gitt i klassefelleskapet. Eleven sine egne ønsker og behov skal vege tungt i organiseringa av den individuelt tilrettelagte opplæringa»

§ 10-4 Vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

CP-foreningen er også fornøyde med at det fortsatt skal hentes inn en sakkyndig vurdering fra PPT-tjenesten før det gjøres et enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Vi har i tidligere høringer om skolepolitikk vektlagt betydningen av grundige vurderinger og at de må utføres av en faglig og uavhengig instans. Det er også viktig at det skal bli gjort et vedtak, slik at det er mulig for elever og foreldre å medvirke og at de får en mulighet til å følge opp og eventuelt klage på vedtaket.

Vi merker oss formuleringen i andre avsnitt: «Kommunen og fylkeskommunen kan bare fravike den sakkyndige vurderingen dersom de kommer fram til at opplæringen kan få tilfredsstillende opplæring på en annen måte». Selv om en slik avgjørelse skal begrunnes i vedtaket, synes vi ordlyden er uheldig, da den gir skolen et skjønn til å se bort ifra velbegrunnede råd fra PPT. Dette kan føre til at elever blir gitt et dårligere tilbud ut ifra økonomiske hensyn eller andre forhold ved skolen. I stedet bør det presiseres at skolene *kun* kan fravike den sakkyndige vurderingen dersom det gir eleven et bedre opplæringstilbud.

Konkrete forslag:

Vi støtter derfor opp om Unge Funksjonshemmedes og FFO sitt forslag om å endre §10-4, andre ledd til: «Kommunen og fylkeskommunen kan berre fråvike den sakkunnige vurderinga dersom dei kjem til at eleven kan få tilfredsstillende opplæring på *ein betre måte*.»

Vi støtter også FFO sitt forslag om at det bør stå i lovteksten at eleven og foreldrene har rett til å kreve en sakkyndig vurdering.

§ 10-5 Hva den sakkyndige vurderingen skal inneholde

CP-foreningen er glad for at det settes krav til hva en sakkyndig vurdering skal inneholde. Samtidig mener vi at sakkyndige vurderinger må presisere hvilken kompetanse de som skal gjennomføre den individuelt tilrettelagte opplæringen skal ha.

Konkret forslag:

Derfor støtter vi HLF sitt forslag til nytt bokstavpunkt og tillegg til forslag til § 10-5: «*den sakkyndige vurderingen må ta stilling til hvilken kompetanse de som skal gjennomføre individuelt tilrettelagt undervisning skal ha*».

I tillegg vil vi legge til en kommentar: Det er viktig at **kognitive vurderinger** benyttes i de sakkyndige vurderingene, slik at elevene får rett tilpasning og blir stilt riktige krav til, slik at de ikke undervurderes eller overvurderes. Elever med ujevn evneprofil, eksempelvis at de kan ha store vansker med tall, rom og retningsans, men samtidig ha over gjennomsnittlige evner når det gjelder språk, kan lett bli mistolket. For å finne disse elevenes ressurser er det viktig at den sakkyndige vurderingen er grundig at de får en nevropsykologisk vurdering. Dette bør framgå av nasjonale retningslinjer, og ikke overlates til den enkelte PPT å vurdere.

§ 10-6 Krav om kompetanse for å gi individuelt tilrettelagt opplæring

CP-foreningen er svært glad for at utvalget foreslår en innstramming i dagens lovverk. Vi har i lang tid pekt på utfordringen ved at ufaglærte assistenter gis ansvaret for gjennomføringen av undervisningen. Vi mener derfor det er riktig å lovfeste at det bare er personer ansatt i en lærerstilling som kan gi individuell tilrettelagt opplæring. Det er og riktig å presisere at en lærer som hovedregel må være tilstede dersom personer som ikke er ansatt i en lærerstilling (assistenter) skal hjelpe til i opplæringen.

Vi er i stor grad enige i de foreslåtte lovformuleringene, inkludert unntaket, som vi tolker i retning av at elever også kan bli undervist av eksempelvis spesialpedagoger, vernepleiere osv., dersom det kan gi eleven en bedre opplæring og at dette begrunnes i faglige og pedagogiske årsaker. Dette viktig å åpne for, da lovforslaget ikke sier noe om *hvordan* elevene skal undervises for å sikre et best mulig læringsutbytte. Det stilles ikke noe spesifikke spesialpedagogiske krav til de som skal ha ansvaret for individuelt tilrettelagt undervisning.

Konkret forslag:

Med utgangspunkt i argumentasjonen over, støtter vi opp om HLF sitt konkrete tilleggforslag til § 10-6, første ledd: «*Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, må oppfylle kompetansekrav for å bli tilsett i lærarstilling, jf § 15-2, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervises i, jf V 15-3. **Tillegg:** Den som gir individuelt tilrettelagd undervisning må i tillegg ha kompetanse, eller innhente denne, vedrørende elevens diagnose.*»

§ 10-7 og 10-8, Individuell plan

Vi støtter formuleringene knyttet til Individuell plan.

Vi støtter også opp om forslag om at individuell plan skal reguleres i en felles lov, slik FFO argumenterer for i sin høringsuttalelse. Vi trenger en «samarbeidslov» som ivaretar tar det tverrfaglige samarbeidet for barn og unge som har behov for samordnede tjenester. I dag er det for mange aktører og instanser å forholde seg til og manglende koordinering. Det er enklere å forholde seg til en lov, enn mange særlover.

§ 10-9 Personlig assistanse

§ 10-10 Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler

CP-foreningen er positive til at retten til personlig assistanse og fysisk tilrettelegging, som i dag inngår i retten til spesialundervisning, skilles ut som egne rettigheter.

Vi har i lang tid arbeidet for dette, fordi vi er enige med utvalgets vurdering, om at det er en del elever som først og fremst trenger praktisk tilrettelegging og ikke nødvendigvis spesialundervisning.

Vi håper at egne rettigheter vil sørge for flere elever får den assistansen og fysisk tilretteleggingen som de har behov for og har krav på, men slik lovforslaget er nå er formulert synes vi det er *for* lite spesifisert.

Utvalget henviser til forvaltningsloven og vanlige saksbehandlingsregler, men vi er usikre om dette er tilstrekkelig. Fysisk tilrettelegging koster penger, det er viktig at vedtaket kan klages på, slik at man ikke kan bruke pengemangel som et argument ved manglende oppfølging.

Vi mener også at det er svært viktig at saksomfanget belyses skikkelig og at det blir innhentet råd fra faglige instanser. For eksempel, er det slik at mange elever med lettere grad av CP, har betydelige problemer med trøttbarhet/fatigue. Disse elevene blir ofte mistrodd for at de mangler motivasjon, mens de egentlig er utslitte. Det er derfor viktig med grundige vurderinger, og erkjenne at enkelte vurderinger kan

trengte en medisinsk innsikt og kunnskap som ikke skolene nødvendigvis besitter.

Innledningsvis argumenterer vi for viktigheten av ASK og at retten til ASK bør være en individuell rett. Det er åpenbart at trengs kunnskap og kompetanse for å vurdere hva som er egnede former for ASK, og hvordan opplæringen skal legges opp. Vi mener derfor det burde ligge en sakkyndig vurdering til grunn som klargjør innholdet i opplæringen og hvilken kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre opplæringen.

§ 10-11 Opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel og i mobilitet

Som vi redegjorde for innledningsvis (og i teksten over), så ber vi også om at retten til nødvendig bruk av tekniske hjelpemidler og i mobilitet blir utvidet til å også gjelde elever med ASK.

§ 10-12 Pedagogisk-psykologisk tjeneste

CP-foreningen er positive til at det presiseres at alle kommuner skal ha en PP-tjeneste og vi mener det er nødvendig å lovfeste dette.

Vi er også positiv til at tjenesten skal gis et utvidet mandat, da det lenge har vært et uttalt ønske om at PPT skal være tettere på den enkelte elev og den enkelte skole. Samtidig er vi litt bekymret for at PPT ikke skal ha/få tilstrekkelig ressurser og kapasitet til å gjøre grundige sakkyndige vurderinger.

Det er viktig at PP-tjenesten har høy kompetanse og det er viktig at de ansatte har diagnosespesifikk kompetanse når de utarbeider sakkyndige vurderinger. Det er ikke nødvendigvis tilfelle i dag. Det bør derfor tydeliggjøres i lovverket at den som utarbeider sakkyndige vurderinger må ha kompetanse om elevens vansker.

Konkret forslag:

Med utgangspunkt i argumentasjonen over støtter vi FFO sitt konkrete forslag: Følgende tillegg bør legges til under § 10-2 tredje ledd: *Den som utarbeider sakkundig vurdering må ha kompetanse på elevens vansker. Om ein ikkje har denne kunnskapen sjølv, må den bli innhenta.*

Håndheving av loven, sanksjoner ved lovbrudd

En generell sluttkommentar er at vi savner sterkere reaksjoner ved brudd på opplæringsloven, særlig knyttet til lovbestemmelsene i kapittel 10. Vi vet jo at kvaliteten på dagens spesialundervisning er for dårlig og at dagens lovverk blir brutt gang på gang. Alt for mange elever får ikke den oppfølgingen de har krav på. Sanksjonene ved forhold knyttet til kapittel 10 er svakere formulert enn i kapittel 11, som omhandler skolemiljø. Det bør derfor vurderes å gjøre det vanskeligere for skoler og skoleeiere å bryte loven med tanke på retten til et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det er viktig at fylkesmennene har tilstrekkelige virkemidler for å sikre elevenes rett til spesialundervisning.

Kap. 11 Skolemiljøet til elevane

Generell kommentar

CP-foreningen er fornøyde med mange av endringene i kapittelet om skolemiljøet som ble innlemmet i loven i 2017. Dette er et veldig viktig område å prioritere, da vi erfarer at elever med funksjonsnedsettelse opplever mer mobbing og sosial utestengelse sammenlignet med funksjonsfriske elever. Dette er en sårbar gruppe med tanke på skolemiljø og dette bør også gjenspeiles i lovverket.

§ 11-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

CP-foreningen støtter utvalgets forslag om at retten til et trygt og godt skolemiljø skal videreføres.

§ 11-3 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

CP-foreningen støtter også forslag til formuleringer om nulltoleranse og forebyggende arbeid. Begrepet nulltoleranse er et så viktig begrep at det er bra at det også er nedfelt i paragrafens overskrift.

Vi merker oss at det i kommuneloven er blitt tatt inn en mer detaljert internkontrollbestemmelse, noe vi tenker er positivt med tanke på skolenes forebyggende arbeid.

Vi merker oss også at utvalget foreslår å endre ansvaret for det forebyggende arbeidet fra rektor til kommunen. Vi ser fordelene ved at kommunen har ansvaret for flere skoler og har mulighet til dele positive erfaringer, men håper ikke forslaget innebærer noen negative konsekvenser i form av mer ansvarsfraskrivelse. Vi har tidligere, under kapittel 10, problematisert dette med hva som er riktig pliktsubjekt.

§ 11-4 Plikt til å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt miljø (aktivitetsplikt)

CP-foreningen er positiv til forslagene om aktivitetsplikt og inndeling av delplikter videreføres og støtter formuleringene. Det er veldig positivt at plikten til å gripe inn foreslås videreført og at det presiseres at alle som arbeider på skolen har et ansvar for følge med og varsle.

Vi er også glad for at det tas inn nye formuleringer inn i loven som at skolen skal undersøke saken før det settes inn tiltak - også når det er en elev som selv har sagt ifra om at han eller hun ikke har det trygt og godt - og at tiltak skal bygges på en konkret og faglig vurdering.

Vi er også fornøyde med utvalget foreslår å videreføre kravet til at det skal utarbeides en aktivitetsplan og at selve lovforslaget er detaljert på hva den skal inneholde. Det er bra den ikke differensieres etter sakens alvorlighet. Vi støtter også formuleringene om dokumentasjonskrav.

Når det gjelder at utvalget ikke foreslår å videreføre egne regler om høring av eleven og elevens beste i forbindelse med aktivitetsplikten og håndhevingsordningen til

fordel generelle bestemmelser innledningsvis i loven, har vi kommentert på dette under kapitel 2.

§ 11.6 Fylkesmannen si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker

Ifølge lovforslaget er det slik at om fylkesmannen kommer fram til at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten kan fylkesmannen pålegge kommunene eller fylkeskommunen å rette opp forholdet. Vi mener denne formuleringen er for svak. Det er et steg tilbake med tanke på dagens formulering (§ 9A-6) som sier at fylkesmannen kan vedta hva skolene (via kommunene og fylkeskommunene) skal gjøre for at eleven for et godt og trygt skolemiljø.

Vi mener det er viktig at fylkesmannen fortsatt skal være proaktiv og gjøre vedtak om spesifikke tiltak og ikke overlate dette til skolene selv. Med det nye forslaget mister fylkesmennene en verdifull verktøykasse. Heldigvis har utvalget forslått noen forbehold i denne bestemmelsen, i saker der fylkesmannen ikke har tilstrekkelig tillit eller i saker som er unødvendig forsinka.

§ 11.7 Det fysiske miljøet

CP-foreningen er fornøyde med at formuleringer rundt fysisk miljø videreføres. Det er helt nødvendig å nevne elever med nedsatt funksjonsevne spesielt, da det er store utfordringer i dag knyttet til at skoler ikke er universelt utformet eller tilstrekkelig tilgjengelige. Dette gjelder ikke bare for de med fysiske funksjonsnedsettelse, men også for de med kognitive og sensoriske utfordringer som ofte blir glemt. Det kan vurderes å nevne kognitive og sensoriske utfordringer spesifikt i lovteksten.

Kap. 14 Rådgiving

§ 14-1 Rådgiving om utdannings- og yrkesval

§ 14-2 Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Utvalget foreslår en «sørge for plikt» for kommuner og fylkeskommuner, framfor at retten til rådgiving skal være en individuell rett. Vi tolker det som en svekkelse av dagens lov.

Samtidig er veldig fornøyd med at rådgivningen skal deles i to: rådgiving i utdannings- og yrkesvalg og rådgiving knyttet til sosiale og personlige forhold. Det er bra at tilgang og det å få råd fra noen andre enn lærerne sine lovfestes. Rådgiving (særlig med kompetanse på funksjonsnedsettelse) svært viktig for å få flere med funksjonsnedsettelse til å fullføre videregående skole.

Kap. 15 Personalet

§ 15-6 Krav til kompetanse i verksemda

Utvalget foreslår å videreføre kravet til kommuner om å ha riktig og nødvendig kompetanse i skolevirksomheten, men stiller ikke krav om at det skal være andre yrkesgrupper enn lærere i skolen. Utvalget mener at dersom det stilles krav til en annen spesifikk kompetanse vil det være for sterk inngripen i det kommunale handlingsrommet.

Selv om vi merker oss gode forslag som å styrke tilgangen på at rådgivning rundt sosiale og personlige forhold og at personer med høy og relevant kompetanse kan gi individuelt tilrettelagt opplæring, som for eksempel spesialpedagoger, så velger ikke utvalget å benytte seg av muligheten til å lovfeste prinsippet om ha andre yrkesgrupper inn i skolen.

Vi synes dette er negativt, fordi vi har hatt en forventning om at igangsatte prosjekter knyttet til «Et lag rundt eleven» skulle føre til noe mer konkret.

Vi er også bekymret over at utvalget ikke vil innføre krav om helsesykepleier eller skolehelsetjeneste og at de ikke viderefører forskriftshjemmelen om helsetilsyn og medisinsk hjelp for elever med spesialundervisning. CP-foreningen kjenner ikke til denne forskriftshjemmelen, men vi vil bemerke at det er mange med barn med funksjonsnedsettelse som trenger helsefaglig, samt medisinsk oppfølging i skolen. Vi får tilbakemeldinger om at det rundskrivet (1-5/2008) som tydeliggjør skolens ansvar i dag er for dårlig og at det hadde vært behov for en tydeligere konkretisering i den nye opplæringsloven.

Kontaktpersoner i CP-foreningen:

Eva Buschmann
Generalsekretær
Epost: eva@cp.no
Mobil: 92453509

Kristin Benestad
Rådgiver
Epost: kristin@cp.no
Mobil: 93062084